

— ZGARNAĆ PULĘ —

Adam Krzyśków
prezes Wojewódzkiego
Funduszu Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej w
Olsztynie

Minęły już ponad dwa lata od wejścia Polski do Unii Europejskiej, a zbliżający się koniec roku skłania do nowych podsumowań i nowych wyzwań. Ten czas pokazał, że pomimo wydawałoby się łatwych do pozyskania środków finansowych, nie każdy wnioskodawca mógł w pełni aplikować o środki unijne. Jednak warto zauważyć, że determinacja samorządowców w składaniu wniosków o unijne pieniądze była duża. Środki przeznaczone dla Warmii i Mazur zostały wydatkowane na kanalizację wsi, infrastrukturę drogową, rewitalizację obiektów kultury, szkoły, czy szpitale. Przed nami nowy okres finansowania 2007-13, nowe programy operacyjne, ogromna pula środków do wykorzystania, a co za tym idzie niepowtarzalna szansa na rozwój gospodarczy i społeczny. Podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej regionu poprzez rozwój infrastruktury technicznej jest niezwykle istotne. Jednak musi iść w parze z ochroną i poprawą stanu środowiska naturalnego. Gospodarka odpadowa, ochrona wód, ochrona powietrza, to obszary, w które mogą być skierowane miliardy euro. Również ochrona przyrody i edukacja ekologiczna znajdują swoje miejsce w nowym okresie programowania. Warto, zatem inwestować we własną wiedzę na temat nowych programów operacyjnych, bo ta wiedza przełoży się zapewne na efektywność pozyskania środków unijnych. Z okazji zbliżającego się Nowego Roku, życzę Państwu trafnych i odważnych decyzji, optymizmu, wiary w sukces i tego, co w życiu najważniejsze: szczęścia, zdrowia i pogody ducha.

O ekologii rozmawiamy z Krzysztofem Hołowczycem

A z okien widzę las

Kierowca też może być zaprzyjaźniony z przyrodą — uważa Krzysztof Hołowczyk, utytułowany rajdowiec z Warmii i Mazur.

— W potocznym rozumieniu istnieje konflikt pomiędzy uczestnikami ruchu drogowego a miłośnikami przyrody, co Pan na to?

— Takie fałszywe twierdzenie lansowane jest zawsze przy okazji społecznych dyskusji np. w sprawie wycinki przydrożnych drzew, czy budowy drogi szybkiego ruchu. Ja uwielbiam piękne drzewa w parku, w lesie — tam jest ich naturalne miejsce, a nie przy szosie, gdzie stanowią śmiertelne zagrożenie dla ludzi. Wystarczy wyrazić zdanie, iż jest się za wycinką przydrożnych drzew, a już zyskuje się miano wroga ekologii.

— Czyli Krzysztof Hołowczyk jest...

—...Zarówno kierowcą, jak i miłośnikiem przyrody. Od lat mieszkam poza miastem, w bliskim kontakcie z naturą. Z okien mojego domu widzę przepiękny las. Daje mi to dużo frajdy, pozwala szybko regenerować siły i uzyskać wewnętrzny spokój.

— Ale być może niedługo ujrzysz Pan z okna fragment obwodnicy Olsztyna.

— Rzeczywiście jeden z wariantów obwodnicy przebiega ok. 200 metrów od mojego domu. No cóż, pewnie lepiej by było zbudować tylko las, ale zdając sobie sprawę, że dla dobra ogółu obwodnica jest niezbędna. Olsztyn naprawdę potrzebuje zmniejszenia ruchu, mamy przecież coraz więcej samochodów, a ulice mimo remontów, mimo wysiłków władz miasta, są już za ciasne, tworzą się potężne korki. W godzinach szczytu przez Olsztyn jedzie się jak przez wielką aglomerację i wszystko wskazuje na to, że będzie się to nasilało. Obwodnica, to już nie sprawa dyskusji, czy powinna być czy

Krzysztof Hołowczyk: — Wystarczy wyrazić zdanie, iż jest się za wycinką przydrożnych drzew, a już zyskuje się miano wroga ekologii Fot. www.holowczyk.pl

nie, bo nie ma szans, aby Olsztyn dobrze funkcjonował w niedalekiej przyszłości bez obwodnicy. Jest tylko kwestią, jak szybko ona powstanie, jak mocno możemy naciskać, jak lobbować za nią, by zdobyć środki na jej budowę, i czy uda się wykorzystać finansowanie unijne do tego, żeby zafundować miastu ten potrzebny komfort.

Odciążenie ruchu w Olsztynie to też większe bezpieczeństwo mieszkańców. Duża liczba samochodów przejeżdżająca przez centrum miasta powoduje większą ilość niebezpiecznych sytuacji. Tendencje ogólnopolskie w zakresie wypadkowości są dla nas niekorzystne. Przewidujemy w tych niechlubnych statystykach, a nowoczesna, zbudowana zgodnie ze stan-

dardami europejskimi obwodnica, to przecież jeden z najważniejszych elementów bezpieczeństwa.

— Budowa obwodnicy wywołuje wiele obaw wśród ekologów.

— Obawy ekologów są często przesadzone. Po pierwsze, tak naprawdę to nie mamy jeszcze projektu obwodnicy. Mamy zaproponowane warianty, które choć słusznie poddane zostały społecznym konsultacjom, to niepotrzebnie wywołały tak wielkie emocje. Jako społeczeństwo, ciągle w moim odczuciu uczące się demokracji, musimy wypracować sposoby konsultacji decyzji oparte na merytorycznych przesłankach, a nie na emocjach. Siłą sprawczą wszelkiego dobra zarówno w rodzinie jak

w społeczeństwie jest wola kompromisu. Wierzę mocno, że w naszym mieście nie będzie powtórki z Suwałk czy Augustowa, że użytkownicy dróg, jak i zwolennicy naturalnego środowiska znajdą wspólną płaszczyznę porozumienia. Obwodnica może i powinna — tak jak to twierdzi wybitny autorytet w dziedzinie architektury krajobrazu, prof. Krzysztof Młynarczyk — wkomponować się w krajobraz naturalny minimalizując negatywne skutki jej budowy. Jeżeli zadbamy o otwarcie krajobrazowe, tak jak to jest w krajach, gdzie turystyka jest jednym z najważniejszych działów gospodarki, to podróżujący obwodnicą będą mogli podziwiać wspaniałe warmińskie krajobrazy.

—TYKAJĄCE BOMBY—

Jacek Protas
Marszałek Województwa
Warmińsko-Mazurskiego

W grudniu rozpoczął się drugi etap prac związanych z wojewódzkim programem likwidacji przeterminowanych środków ochrony roślin, tak zwanych mogilników. Musimy się uporać jeszcze z siedmioma mogilnikami i trzema magazynami z przeterminowanymi środkami. Ich łączna masa to około 515 ton. Całkowity koszt całej akcji szacujemy na ponad sześć mln zł. Ostateczne zakończenie zadania planujemy na koniec czerwca przyszłego roku. Nieprzydatne środki ochrony roślin składowane w mogilnikach to bardzo poważne zagrożenie dla ujęć wody pitnej i wód gruntowych, szczególnie w naszym regionie, bo znajdują się one w pobliżu jezior i ujęć wodnych. Dlatego też zgromadzona w nich duża ilość masy toksycznej mieszaniny o najróżniejszym składzie chemicznym, którą ekolodzy nie bez racji określają mianem tykających bomb ekologicznych, stanowi bardzo duże i realne zagrożenie dla środowiska, zdrowia mieszkańców i wypoczywających w regionie turystów. Ten sposób składowania przeterminowanych, czy też wycofanych z listy dopuszczalnych do stosowania środków ochrony roślin, zapoczątkowano już w latach 50. Wprawdzie w latach 70. warunki takiej formy utylizacji określono szczegółowymi przepisami, ale w praktyce bardzo często je omijano. Likwidacja mogilników znajduje się na liście priorytetów polskiej polityki ekologicznej. Od kilku lat duże środki finansowe przeznaczają się na usuwanie kolejnych obiektów. Jednak jest to zadanie trudne organizacyjnie i technicznie. Niezbędne jest tu bowiem zachowanie odpowiednich standardów postępowania podczas wszystkich etapów procesu, co wiąże się z bezpieczeństwem pracy i środowiska, podczas transportu odpadów i końcowej ich likwidacji. Cały wysiłek niezwykle się opłaca — zyska na tym środowisko naturalne, wzrośnie też atrakcyjność Warmii, Mazur i Powiśla jako regionu czystego i przyjaznego mieszkańcom i turystom.

Rada Nadzorcza, Zarząd i Pracownicy Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Olsztynie z okazji nadchodzącego Nowego Roku składają, Marszałkowi i Zarządowi Województwa Warmińsko-Mazurskiego oraz wszystkim Prezydentom, Starostom, Burmistrzom, Wójtom, Prezesom, Dyrektorom i ich współpracownikom, a także Służbom Ochrony Środowiska i sympatykom przyrody Warmii i Mazur, najserdeczniejsze życzenia.

Niech nadchodzący 2007 rok obfituje we wszelką pomyślność, będzie nowym wyzwaniem do realizacji proekologicznych zamierzeń, przyniesie innowacyjne rozwiązania i da energię do działań przyjaznych środowisku naturalnemu naszego regionu.

Promocja zagadnień z zakresu ochrony środowiska

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Olsztynie ogłasza nabór wniosków na dofinansowanie zadań w ramach programu:

1. Celem Programu jest wybór i dofinansowanie najlepszych, powiązanych w cykle artykułów prasowych, reportaży, felietonów, audycji radiowych i telewizyjnych, podejmujących tematykę określoną w Liście Przedsięwzięć Priorytetowych Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Olsztynie na 2007r.

2. Program obejmuje następujące kategorie:

a — cykl artykułów prasowych, reportaży lub felietonów dotyczących problematyki ochrony środowiska naturalnego,
 b — cykl audycji radiowych i telewizyjnych propagujących ochronę środowiska naturalnego,
 c — realizację filmów edukacyjny poświęcony ekologii.

3. Na cykl, w poszczególnych kategoriach, musi składać się co najmniej:

a — 12 artykułów w przypadku tygodników,
 b — 6 artykułów w przypadku miesięczników,
 c — 4 artykuły w przypadku kwartalników,
 d — 10 audycji radiowych i telewizyjnych.

4. Adresatami Programu są:
 a — wydawcy oraz redakcje gazet i czasopism lokalnych i regionalnych wydawanych na terenie województwa warmińsko-mazurskiego o minimalnym rzeczywistym nakładzie w ilości dwóch tys. egzemplarzy, rozumianym jako średnia za okres ostatnich 12 miesięcy,
 b — rozgłośnie radiowe i stacje telewizyjne o zasięgu regionalnym,
 c — agencje promocyjno-reklamowe i wydawnicze, organizacje pozarządowe oraz osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą,

5. Zgłoszeń nie mogą dokonywać indywidualni autorzy

cyklu artykułów prasowych, reportaży lub felietonów,
 6. W ramach Programu przewidziane jest dofinansowanie w formie dotacji do wysokości 80 proc. kosztów kwalifikowanych, nie więcej niż:
 a — w kategorii cykl artykułów prasowych, reportaży lub felietonów dotyczących problematyki ochrony środowiska naturalnego:
 — do kwoty 6 tys. zł w przypadku prasy o zasięgu lokalnym
 — do kwoty 40 tys. zł w przypadku prasy o zasięgu wojewódzkim i ogólnopolskim
 b — w kategorii: cykl audycji radiowych i telewizyjnych propagujących ochronę środowiska naturalnego — do kwoty 50 tys. zł

7. Dodatkowe warunki udziału w Programie:
 a — wyszczególnienie w opisie zadania:
 — zasięgu oddziaływania przedsięwzięcia,
 — szczegółowego opisu technicznego przedsięwzięcia, tj.: tematyka, częstotliwość ukazywania się, parametry druku (format, papier, ilość kolorów, nakład rzeczywisty),
 — sposobu dystrybucji i upublicznienia, formatu emisji, scenariusza;
 b — dołączenie do składanego wniosku:
 — szczegółowej kalkulacji kosztów wydawanych materiałów, wytworzonych audycji,
 — przykładowych egzemplarzy czasopisma (gazety), audycji, filmu o ile w roku 2006 nie były dofinansowane ze środków Funduszu.

Wnioski z kompletem załączników, na wymaganym przez Fundusz formularzu należy składać do 26 stycznia do godziny 15.00. Regulamin Programu oraz formularz wniosku o dofinansowanie dostępny jest na stronie internetowej Funduszu: www.wfosigw.olsztyn.pl.

Magdalena Bał, WFOŚiGW w Olsztynie

Nowy poduszkowiec dla policji

Na początku roku Komenda Miejska Policji w Olsztynie została wyposażona w nowy sprzęt ratownictwa techniczno-ekologicznego. Poduszkowiec, bo o nim mowa, wykonany w technologii kompozytowej, odporny na korozję i warunki atmosferyczne oraz wzmocniony przez okucie dna, z 60-segmentową wzmocnioną poduszką powietrzną, wykonaną z tkaniny polimerowej odpornej na ścieranie oraz niskie i wysokie temperatury, zwiększy bezpieczeństwo mieszkańców regionu. Ale nie tylko. Poduszkowiec wykorzystywany do zadań patrolowych i ratowniczych na wodzie, lądzie i lodzie, zapewni skuteczną ochronę środowiska naturalnego. Nie tylko skróci czas reagowania w przypadku zaistnienia zagrożenia ekologicznego, ale będzie pomocny przy usuwaniu skutków katastrof ekologicznych oraz zwalczaniu kłusownictwa. Dodatkowo pozwoli na przeprowadzanie działań w miejscach trudno dostępnych, przybrzeżnych, sitowiacach oraz w okresie jesienno-zimowym, kiedy poruszanie po lodzie jest szczególnie niebezpieczne. Zakup poduszkowca sfinansuje Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego oraz Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Olsztynie.
Magdalena Bał, WFOŚiGW w Olsztynie

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2007-2013

Miliardy euro!

29 listopada Rada Ministrów przyjęła projekt największego Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko na lata 2007-2013. Ponad 36 mld euro będzie zaangażowanych w ten Program z czego ok. 27,8 mld euro będzie pochodziło ze środków Unii Europejskiej, ok. 6,6 ze środków publicznych, a 1,9 mld euro to środki prywatne.

Justyna Grudnowska WFOŚiGW w Olsztynie

Celem Programu jest podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej Polski i jej regionów poprzez rozwój infrastruktury technicznej przy jednoczesnej ochronie i poprawie stanu środowiska, zdrowia, zachowaniu tożsamości kulturowej i rozwijaniu spójności terytorialnej.

Na wsparcie mogą liczyć przedsięwzięcia ponadregionalne objęte jedną z siedemnastu osi priorytetowych:

I. Gospodarka wodno-ściekowa.

Inwestycje prowadzące do zredukowania ilości zanieczyszczeń odprowadzanych ze ściekami do wód i ziemi oraz realizowane kompleksowo wraz z nimi inwestycje mające na celu zapewnienie odpowiedniej jakości wody pitnej w aglomeracjach zgodnie z Krajowym Programem Oczyszczania Ścieków Komunalnych i Strategią Gospodarki Wodnej.

II. Gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi

Przedsięwzięcia zmierzające do ograniczenia wytwarzania odpadów komunalnych, recykling, wdrażania technologii unieszkodliwiania odpadów komunalnych, likwidacji zagrożeń wynikających ze składowania odpadów zgodnie z krajowym i wojewódzkimi planami gospodarki odpadami, a także działania w zakresie rekultywacji gruntów po przemysłowych i powojennych oraz umacniania i ochrony brzegów morskich.

III. Zarządzanie zasobami i przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska

Projekty z zakresu odtwarzania zabudowy hydrotechnicznej, dotyczące renaturyzacji, przywracające funkcjonalność przyrodniczą, zwiększające naturalną retencję i bezpieczeństwo przeciwpowodziowe, w za-

kresie zapobiegania i przeciwdziałania poważnym awariom i monitorowania stanu środowiska.

IV. Przedsięwzięcia dostosowujące przedsiębiorstwa do wymogów ochrony środowiska

Inwestycje mające na celu ograniczenie negatywnego wpływu działalności przemysłowej na środowisko i dostosowanie przedsiębiorstw do wymogów prawa wspólnotowego. Projekty dużych przedsiębiorstw redukujące ilość zanieczyszczeń emitowanych do atmosfery odprowadzanych ze ściekami oraz ilość powstających odpadów i zwiększające udział odpadów poddawanych procesom odzysku, a także inwestycje z zastosowaniem Najlepszych Dostępnych Technik (BAT).

V. Ochrona przyrody i kształtowanie postaw ekologicznych

Projekty na rzecz ochrony przyrody na obszarach chronionych w Polsce prowadzące do ograniczenia degradacji środowiska naturalnego oraz strat zasobów różnorodności biologicznej zgodnie z Krajową Strategią Ochrony i Umiarowanego Użytkowania Różnorodności Biologicznej wraz z programem działań do tej strategii, oraz Polityką Leśną Państwa, w tym Krajowym Programem Zwiększania Lesistości do roku 2020 z perspektywą do roku 2025. Realizowane będą także elementy działań przewidzianych w Narodowej Strategii Edukacji Ekologicznej „Przez edukację do zrównoważonego rozwoju”.

VI. Drogowa i lotnicza sieć TEN-T

Inwestycje poprawiające dostępność komunikacyjną Polski i połączeń międzyregionalnych w ramach sieci TEN-T poprzez rozwój drogowej i lotniczej sieci TEN-T, a także m.in. powiązanie głównych ośrodków gospodarczych wspólnotowych Polsce siecią autostrad i dróg ekspresowych.

VII. Transport przyjazny środowisku

Przedsięwzięcia poprawiające stan połączeń kolejowych wchodzących w sieci TEN-T, obsługę pasażerów w międzynarodowym i międzyregionalnym transporcie kolejowym. Podniesienie konkurencyjności polskich portów morskich w regionie Morza Bałtyckiego, zwiększenie udziału przyjaznego środowisku transportu publicznego w obsłudze mieszkańców obszarów metropolitalnych.

VIII. Bezpieczeństwo transportu i krajowe sieci transportowe

Inwestycje poprawiające stan bezpieczeństwa w transporcie oraz dostępność komunikacyjną Polski i krajowych połączeń międzyregionalnych położonych poza siecią TEN-T, np. usprawnienie zarządzania ruchem, bezpieczeństwo transportu lotniczego, rozwój sieci drogowych oraz korytarzy morsko-rzecznych

IX. Infrastruktura drogowa w Polsce Wschodniej

Poprawa połączeń komunikacyjnych głównych miast województwa wschodniej Polski z pozostałą częścią kraju poprzez rozwój sieci drogowej na terenie tych województw.

X. Infrastruktura energetyczna przyjazna środowisku

Inwestycje poprawiające bezpieczeństwo energetyczne państwa (podwyższenie sprawności wytwarzania, dystrybucji i użytkowania energii) oraz inwestycje z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii.

XI. Bezpieczeństwo energetyczne

Przedsięwzięcia obejmujące rozwój systemów przesyłowych i dystrybucyjnych energii elektrycznej, gazu ziemnego i ropy naftowej oraz budowa i rozbudowa podziemnych magazynów gazu ziemnego.

XII. Kultura i dziedzictwo kulturowe

Projekty dotyczące wsparcia rozbudowy i modernizacji infrastruktury kultury i ochronę dziedzictwa kulturowego o znaczeniu europejskim i światowym, w tym szczególnie zabytków wpisanych na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Naturalnego UNESCO oraz Listę Pomników Historii Prezydenta RP.

XIII. Bezpieczeństwo zdrowotne i poprawa efektywności systemu ochrony zdrowia

Tworzenie kompleksowych systemów ratownictwa medycznego, podniesienie dostępności i jakości infrastruktury ochrony zdrowia o znaczeniu ponadregionalnym zapewniającej świadczenie wyspecjalizowanych usług medycznych.

XIV. Infrastruktura szkolnictwa wyższego

Projekty związane z rozbudową bazy dydaktycznej uczelni wyższych oferujących kształcenie zwłaszcza matematyki, kierunków ścisłych i technicznych. Wykorzystanie potencjału technologii informacyjnych i komunikacyjnych (ICT) w nauczaniu/kształceniu.

XV. Pomoc techniczna Ź Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego

Projekty wspierające proces zarządzania programem, z zakresu informacji i promocji oraz monitoringu i ewaluacji programu.

XVI. Pomoc techniczna — Fundusz Spójności

Projekty wspierające proces zarządzania programem, z zakresu informacji i promocji oraz monitoringu i ewaluacji programu.

XVII. Konkurencyjność regionów

Przedsięwzięcia zwiększające konkurencyjność regionów poprzez realizację kluczowych, dużych inwestycji o charakterze regionalnym w zakresie sieci transportowej i infrastruktury społecznej.

PO Infrastruktura i Środowisko jest finansowany z dwóch funduszy europejskich: Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w kwocie ok. 6,3 mld euro oraz Funduszu Spójności — 21,5 mld euro. Najwięcej środków w ramach powyższych osi priorytetowych zostało przeznaczonych na rozwój infrastruktury drogowej 7,6 mld euro w ramach VI osi i ok. 7,5 mld euro dla osi VII. W sektorze środowiska najwięcej środków wspólnotowych zostało przeznaczonych na rozwój gospodarki wodno-ściekowej (oś I) bo blisko 2,7 mld euro.

Obecny Program uwzględnia przebieg konsultacji społecznych jednak ostateczna wersja Programu będzie dopiero po negocjacjach z Komisją Europejską.

Więcej szczegółowych informacji można znaleźć na stronie: www.mrr.gov.pl

Nadleśnictwo Wichrowo realizuje projekt renaturalizacji torfowisk

Leśnicy chronią mokradła

Woda jest bardzo ważnym składnikiem ekosystemu. Jest konieczna dla rozwoju roślin i zwierząt, człowiek również nie może się bez niej obyć. Tylko dzięki odpowiedniej ilości wody, ekosystem lasu może prawidłowo funkcjonować.

Justyna Haładaj
Nadleśnictwo Wichrowo

Bez wystarczającej jej ilości w glebie nasiona nie mogą kiełkować, młode drzewka zamierają, a dorosłe drzewa przestają rosnąć. Zmniejsza się także ilość wodopojów dla zwierząt oraz miejsc żerowania i rozrodu. Las staje się bardziej podatny na choroby oraz rozprzestrzenianie pożarów.

Od wielu lat na terenie lasów obserwuje się postępujące zmniejszanie się zasobów wodnych oraz kurczenie się powierzchni terenów podmokłych. Przyczyną tego stanu rzeczy jest obserwowany od dłuższego czasu spadek ilości opadów i wielkości pokrywy śnieżnej, mający związek z postępującym ocieplaniem się klimatu. Katastrofalny wpływ na stosunki wodne na Warmii miały intensywne melioracje przeprowadzane w latach 1950-70. Miały one uzdatnić obszary torfowiskowe do produkcji rolnej. Efektem tych prac jest murszenie gleb torfowych oraz przekształcanie wilgotnych łąk, turzycowisk i szuwarów w ubogie przyrodniczo ziołorośla pochodzenia antropogenicznego. W wyniku przemian gospodarczych w kraju część rolników zrezygnowała z użytkowania niektórych obszarów i zaniechania wykaszania łąk, co powoduje ich przyspieszone zarastanie krzewami, głównie wierzbą. Jest to proces szczególnie niepożądany ze względu na występowanie w tych miejscach storczyków.

Wszystkie torfowiska to wyjątkowe i niepowtarzalne ekosystemy mokradłowe, które magazynują pokłady materii organicznej i działają jak nasiąknięta wodą gąbka. Na torfowiskach żyje wiele interesujących gatunków. Zdegradowane i przesuszone przestają spełniać pożyteczną rolę. Dlatego też leśnicy z Nadleśnictwa

Działania Nadleśnictwa polegały m.in. na budowie progów piętrzących oraz grobli ziemnych i zatrzymaniu wody na bagnach i w zagłębieniach terenu Fot. Nadleśnictwo Wichrowo

Wichrowo podjęli próbę odnowienia i przywrócenia nadmiernie zmeliorowanych, przesuszonych obszarów torfowiskowych.

Projekt renaturalizacji torfowisk przejściowych i niecek pojeziernych ma na celu:

- przywrócenie typowych, występujących wcześniej na tym terenie ekosystemów
- odtworzenie dwóch stawów śródleśnych
- stabilizację poziomu wody w niewielkim jeziorze śródleśnym
- poprawę stosunków wodnych w turzycowiskach i szuwarach
- stworzenie niewielkiego jeziora w dawnej niecce na terenach porolnych.

Odtworzenie i przywrócenie przyrodzie bagien oraz niewielkich rozlewisk śródleśnych, które są domem dla wielu pożytecznych, rzadkich i zagrożonych gatunków roślin, drobnych bezkręgowców,

owadów, płazów, ptaków i ssaków takich jak storczyki, traszka grzebieniasta, bielik, kania czarna i kania ruda, rzęsosek rzeczek.

Działania Nadleśnictwa polegały na budowie progów piętrzących oraz grobli ziemnych i zatrzymaniu wody na bagnach (torfowiskach przejściowych) i w zagłębieniach terenu. W ramach projektu zostały wybudowane trzy groble, cztery progi kamienne, które zatrzymały tyle wody ile mieści się w 44 basenach olimpijskich (136,2 tys. m szesc.) na terenie odpowiadającym 55 boiskom piłkarskim (0,6 km kw.). Wykaszane są wilgotne łąki, by zachować odpowiednie warunki do rozwoju, zakwitających tam każdej wiosny storczyków. Została wybudowana platforma widokowa, by każdy, kto odwiedza Nadleśnictwo mógł bezpiecznie i wygodnie obserwować ptaki.

Spiętrzenie wody spowodu-

je, że przesuszone gleby torfowe stopniowo zaczną powracać do życia utworzą się okresowe rozlewiska i stawy śródleśne. Dzięki temu nastąpi regeneracja całego zespołu organizmów związanych ze środowiskiem wodno-błotnym. Zostaną odtworzone miejsca lęgowe dla kaczek, perkozów gnieźdzących się w trzcinach oraz dla płazów składających skrzek w płytkich zatoczkach. Drapieżne ptaki jak bielik czy kania ruda będą miały odpowiednie miejsce do żerowania.

Działania renaturalizacyjne przyniosły korzyść dla przyrody oraz dla ludzi. Dzięki zatrzymaniu wody i zapewnieniu sprawnego funkcjonowania ekosystemów wodno-błotnych krajobraz zrobił się piękniejszy, las jest zdrowszy, lepiej rośnie i daje nam więcej pożytku.

Projekt zrealizowano w latach 2005-2006 ze środków Fundacji EkoFundusz, Lasów Państwowych i WFOŚiGW

Rekultywacja jeziora Kortowskiego To już 50 lat

Beata Kowalska, WFOŚiGW w Olsztynie
dr Julita Dunalska, UWM

W połowie grudnia dziekan i Rada Wydziału Ochrony Środowiska i Rybactwa oraz Zarząd Olsztyńskiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Hydrobiologicznego obchodzą 50. rocznicę rozpoczęcia rekultywacji jeziora Kortowskiego.

Przy tej okazji przypominano o postaci profesora Przemysława Olszewskiego, który jako pierwszy zauważył potrzebę ratowania jezior. Nieżyjący już profesor pozostawił po sobie duży światowy dorobek naukowy. Osoby współpracujące z nim, m.in. prof. Czesław Mientki i prof. Konstanty Losow, przypomnieli o historii rekultywacji i technicznych aspektach budowy rurociągu. W trakcie sesji naukowej powiało nostalgią, wspomnienia ożyły a duch prof. Olszewskiego zawital w osobie jego córki. Ważnym faktem jest przypomnienie na łamach gazety charakterystyki eksperymentu, który przedstawia publikacja dr Julity Dunalskiej z Wydziału Ochrony Środowiska i Rybactwa.

Kompleksowe badania limnologiczne na początku lat 50. wykazały daleko posuniętą degradację jeziora Kortowskiego. Warunki beztlenowe w naddennych warstwach wody stwierdzano zarówno zimą jak i latem. W 1952 roku woda w południowej części zbiornika była pozbawiona tlenu przez 134 dni, a siarkowodor stwierdzano już na pięciu metrach pod powierzchnią wody. Uciążliwe zakwity fitoplanktonu utrzymywały się nieprzerwanie od kwietnia do września.

Usuwanie wód hypolimnionu do odpływu jako metoda rekultywacji jeziora Kortowskiego, została zrealizowana w 1956 roku przez prof. Przemysława Olszewskiego, kierownika katedry Limnologii na Wydziale Rybackim. Zimą 1955/56 ułożono na dnie południowej części Jeziora Kortowskiego rurociąg drewniany. Jego wlot znajdował się na głębokości 13 m, posiadał dłu-

gość 178 m, przekrój 0,40-0,50 m, a maksymalny przepływ wody wynosił 0,180 m szesc./s. Zadaniem rurociągu miała być poprawa sytuacji tlenowej w naddennych warstwach wody i stworzenie korzystniejszych warunków dla gospodarki rybackiej. Już pierwszy rok eksperymentu wykazał, że cel ten nie zawsze jest możliwy do osiągnięcia. O ile w drugiej połowie sierpnia często osiągnano homotermię, to nie zawsze towarzyszyła jej homooksygenia. Przeważnie w tym czasie, na miejscu już zlikwidowanej, zakładała się dodatkowa termoklina powierzchniowa. Nawet chwilowe przerwy w cyrkulowaniu znacznie ogrzały (16-17 st. C) w południowej części jeziora mas wodnych, powodowały szybkie wyczerpywanie tlenu w procesie intensywnego rozkładu związków organicznych w toni wodnej i na powierzchni osadów dennych.

W latach 1956-67 wody hypolimnionu usuwano tylko w miesiącach letnich. Od 1968 roku zaczęto odprowadzać wody naddenne również zimą. W obu okresach w przydennych warstwach wody gromadzą się produkty mineralizacji materii organicznej odłożonej na powierzchni osadów i sedymentującej z warstwy trofogenicznej. Usuwając je rurociągiem do odpływu następuje zubożenie ekosystemu w substancje biogenne — to jest właśnie istota tej metody rekultywacji.

W 1973 zakończono I etap eksperymentu kortowskiego opartego na rurociągu drewnianym, ze względu na jego zły stan techniczny. W latach 1974-75 wybudowano i zainstalowano na miejsce starego rurociągu z włókna szklanego i żywicy poliestrowych. Jego wlot znajduje się w najgłębszym miejscu południowej części jeziora (17,2 m). Posiada on długość 250 m, średnicę 600 mm i przepływ przy górnym dozwolonym poziomie piętrzenia (103,2 m n.p.m.) 0,25 m szesc./s. W lipcu 1976 roku rozpoczęła się II etap eksperymentu kortowskiego.

Wojewódzki Fundusz i GEF dofinansowały działanie organizacji pozarządowych

Czterech z dziesięciu dofinansowanych

Latem wprowadzono w życie wieloletni pomysł wspólnego dofinansowania najlepszych ekologicznych działań, realizowanych przez organizacje pozarządowe. Z tego tytułu, WFOŚ i GEF ogłosiły konkurs na zadania z zakresu czynnej ochrony przyrody w województwie. Konkursem objęte zostały projekty szczególnie obejmujące m.in. działania na rzecz: ochrony i zwiększenia różnorodności biologicznej, w tym także ochrony krajobrazu rolniczego, ochrony i rewitalizacji siedlisk, realizacji

zadań wynikających z planów ochrony parków narodowych, parków krajobrazowych, rezerwatów przyrody i obszarów włączonych do sieci Natura 2000. Cel konkursu został osiągnięty, wyłoniono najlepsze projekty, spełniające wymogi formalne oraz nade wszystkie efektywne pod względem osiągnięcia efektu ekologicznego.

Ile wniosków tyle pomysłów. Każdy ciekawy, ale nie każdy był możliwy do dofinansowania. Kapituła konkursu postanowiła udzielić dofinansowania

czterem z dziesięciu zgłoszonych projektów. Wśród nich znalazły się: Stowarzyszenie Miłośników Wzgórz Dylewskich z zadaniem „Ścieżka przyrodniczo-edukacyjna Uroczysko Napromek na terenie Parku Krajobrazowego Wzgórz Dylewskich”, Polskie Towarzystwo Ochrony Ptaków z zadaniem „Promocja obszaru, budowa partnerstwa społecznego i współpracy społeczności lokalnej na rzecz ochrony bociana białego na terenie obszaru Natura 2000 Warmińskie Bo-

ciany oraz wsparcie rozwoju Stacji Terenowej PTO w Żywkowie”, Lokalna Grupa Działania Warmiński Zakątek z zadaniem „Aktywna ochrona różnorodności przyrodniczej Doliny Dolnej Łyny” oraz Stowarzyszenie na Rzecz Ochrony Krajobrazu Kulturowego Mazur SADYBA z zadaniem „Sporządzenie ekspertyzy dotyczącej ochrony przydrożnych drzew w parkach krajobrazowych województwa, jako ostoi występowania pachnicy”. Organizacje pozarządowe

w swoich projektach kompleksowo, innowacyjnie i dużą odpowiedzialnością za środowisko naturalne potraktowały temat ochrony różnorodności biologicznej. Przyroda nie zna granic, dlatego WF i GEF wierząc w słuszną ideę i dobrą realizację projektów, przyznał nieograniczone środki finansowe. Tym samym chciałoby się wierzyć w założenia, które potwierdzają, że bocian biały, czy pachnica dębowa poszerzą swój zasięg występowania. UE ma prawo nałożyć sankcje

finansowe na kraje członkowskie, które nie realizują zapisów Dyrektywy, dlatego wybrało naturalne potraktowały temat ochrony różnorodności biologicznej. Przyroda nie zna granic, dlatego WF i GEF wierząc w słuszną ideę i dobrą realizację projektów, przyznał nieograniczone środki finansowe. Tym samym chciałoby się wierzyć w założenia, które potwierdzają, że bocian biały, czy pachnica dębowa poszerzą swój zasięg występowania. UE ma prawo nałożyć sankcje

Beata Kowalska
WFOŚiGW w Olsztynie

Zasady udzielania pożyczek i dotacji **Nowy Rok, nowe zasady**

Magdalena Bal
 WFOŚiGW w Olsztynie

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Olsztynie, wychodząc na przeciw oczekiwaniom przyszłych beneficjentów, ogłosił nowe priorytety i zasady udzielania i umarzania pożyczek oraz udzielenia dotacji na 2007 rok.

W dalszym ciągu każda jednostka posiadająca osobowość prawną i chcąc realizować zadania, które przyczyniają się do ochrony środowiska naturalnego Warmii i Mazur oraz dadzą wymierny efekt ekologiczny może w łatwy sposób i na dobrych warunkach pozyskać środki finansowe.

W 2007 roku na liście przedsięwzięć priorytetowych znajdują się: **Dziedzina ochrony wód, gospodarki wodnej i ochrony przeciwpowodziowej w zakresie wspierania:**

1. Poprawy jakości wód i oczyszczania ścieków, ze szczególnym uwzględnieniem zadań, ujętych w Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych lub spełniających określone Programem kryteria.
2. Zadań, wynikających z podpisanej przez Polskę „Konwencji o ochronie środowiska morską obszarów Bałtyckiego” z 1974 roku i 1992.
3. Poprawy jakości wody do picia, a w szczególności budowa i modernizacja stacji uzdatniania wody oraz zbiorowe systemy dostarczania wody, realizowane łącznie z systemami odbioru ścieków.
4. Realizacji zadań z zakresu gospodarki wodnej z uwzględnieniem obszarów zagrożonych powodzią.
5. Ograniczania wpływu zanieczyszczeń obszarowych na terenach wiejskich.

Dziedzina ochrony powietrza atmosferycznego w zakresie wspierania:

1. Energetycznego wykorzystania Odnawialnych Źródeł Energii, w tym produkcji i dystrybucji biopaliw.
  2. Produkcji energii w kogeneracji z wykorzystaniem Odnawialnych Źródeł Energii.
  3. Ograniczania emisji zanieczyszczeń.
  4. Kompleksowych programów poszanowania energii.
  5. Przedsięwzięć ograniczających negatywne oddziaływanie hałasu na człowieka i środowisko.
- Dziedzina ochrony powierzchni ziemi w zakresie wspierania:**
6. Ponadlokalnych, kompleksowych systemów unieszkodliwiania i utylizacji odpadów dla obszarów o populacji, co najmniej 100 tys. osób.
  7. Wdrażania selektywnej zbiórki odpadów.
  8. Budowy zakładów recyklingu odpadów.
  9. Realizacji kompleksowych, ponadlokalnych zadań z zakresu unieszkodliwiania i utylizacji odpadów niebezpiecznych, w tym odpadów me-

dycznych i weterynaryjnych. 10. Rekultywacji zamkniętych składowisk i wysypisk odpadów oraz terenów zdegradowanych, a także działania zmierzające do prawidłowego zamknięcia istniejących składowisk odpadów, które nie spełniają wymogów prawno-technicznych.

11. Działań, związanych z racjonalnym stosowaniem środków ochrony roślin w rolnictwie i leśnictwie.

Dziedzina ochrony przyrody i lasów w zakresie wspierania:

1. Czynnej ochrony przyrody na obszarach prawnie chronionych.
2. Ochrony obszarów wodno-błotnych.
3. Ochrony zagrożonych gatunków flory i fauny.
4. Ochrony dendroflory w obiektach, objętych ochroną konserwatorską.

Dziedzina monitoringu i poważnych awarii w zakresie wspierania:

1. Realizacji państwowego i regionalnego monitoringu środowiska.
2. Podnoszenia potencjału służb ratowniczych i porządkowych poprzez wspieranie zakupów specjalistycznego sprzętu ratowniczego.
3. Zapobiegania poważnym awariom, w tym współfinansowanie usuwania skutków klęsk żywiołowych i poważnych awarii.

Dziedzina edukacji ekologicznej i badań naukowych w zakresie wspierania:

1. Kształtowania ekologicznych postaw i zachowań poprzez dofinansowanie funkcjonowania istniejących Centrów Edukacji Ekologicznej oraz inicjowanie powstawania nowych.
2. Realizacji programów edukacji ekologicznej m.in. poprzez akcje prasowe i medialne.
3. Wspierania konferencji, seminariów, wyjazdów studyjnych istotnych dla spraw ochrony środowiska i edukacji ekologicznej w zakresie popularyzowania i poszerzania wiedzy ekologicznej.
4. Wspierania wyposażenia w sprzęt techniczny bazy parków krajobrazowych i Leśnego Kompleksu Promocyjnego „Lasy Mazurskie”.
5. Wspierania działalności wydawniczej i promocyjnej o tematyce ekologicznej.

Zadania międzydziedzinowe w zakresie wspierania:

1. Działań wspierających uzyskiwanie certyfikatów ekologicznych.
  2. Wspierania działań z zakresu rolnictwa ekologicznego na obszarach szczególnie chronionych na podstawie przepisów ustawy o ochronie przyrody.
- Zasady udzielania i umarzania pożyczek, udzielania dotacji ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej na rok 2007 znaleźć można na stronie internetowej: www.wfo-sigw.olsztyn.pl.*

Inwestycje końca 2006 roku

Ceny rosną, więc trzeba się docieplić

Pomimo końca roku, inwestycje ekologiczne w naszym regionie nie zwalniają tempa. Świetnym tego przykładem są przedsięwzięcia realizowane przy finansowym wsparciu Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Olsztynie.

Rosnące ceny paliw, zastrzone przepisy energetyczne oraz zbliżająca się zima, skłoniły wiele podmiotów do przeprowadzenia termomodernizacji budynków. Jedną z instytucji, która zadbała o zapobieganie strat energii, jest Wojewódzki Szpital Specjalistyczny w Olsztynie. To już trzeci etap prac związanych z unowocześnieniem systemu grzewczego olsztyńskiego szpitala. Obejmuje on modernizację urządzeń technologicznych w węzłach ciepłych oraz wymianę instalacji grzewczej.

Jedno ze skrzydeł Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego w Olsztynie, docieplone w ramach inwestycji współfinansowanej przez WFOŚiGW w Olsztynie.

Swoje budynki zmodernizował również Zespół Opieki Zdrowotnej w Szczytnie. Wymieniono okna, docieplono dach, unowocześniono instalacje wewnętrzne c.o. c.w.u. i wentylacji oraz zamontowano kolektory słoneczne. Dzięki temu szczyckiński

szpital nie tylko obniżył zapotrzebowanie na ciepło, ale również znacznie zredukował emisję zanieczyszczeń do atmosfery.

O kompleksową termomodernizację zadbała również Szkoła Podstawowa w Muszakach. Istniejący budynek szkoły został wybudowany jeszcze w latach sześćdziesiątych i nie spełniał nawet podstawowych wymogów technicznych i lokalowych. W budynkach znajdowała się stara instalacja c.o. i kotłownia z piecami stalowymi, opalanymi węglem. Po przeprowadzonej termomodernizacji oraz zmianie technologii kotłowni na proekologiczną (opalenie drewnem), nie tylko komfort nauki, ale również stan czystości powietrza w rejonie szkoły, niewątpliwie ulegnie poprawie.

Elewacja frontowa Szkoły Podstawowej w Muszakach po dokonanej termomodernizacji.

Zimą w docieplonym styropianem budynku spędzą także uczniowie Szkoły Podstawowej i Gimnazjum w Dywitach.

Termomodernizację swoich obiektów przeprowadził także Zespół Szkół Ogólnokształcących w Piszcu. Docieplenie zewnętrznych ścian szkoły, wymiana drewnianej stolarki okiennej na okna PCV, czy modernizacja instalacji centralnego ogrzewania, to tylko przykładowe prace wykonane w tym obiekcie.

Podsumowując mijający rok, warto również wspomnieć o modernizacji Stacji Uzdatniania Wody w miejscowości Narzym. Wybudowana w 1976 r. Stacja wymagała pilnej renowacji, szczególnie z uwagi na fakt, że nadal zaopatruje w wodę ponad 1.330 mieszkańców miejscowości Narzym oraz Wierzbowo. Podczas modernizacji zastosowano nowoczesne, odporne na wysokie ciśnienie materiały i urządzenia, które charakteryzują się brakiem podatności na zarastanie kamieniem. Jest to szczególnie istotne z uwagi na późniejsze ograniczenie awaryjności pracy systemu.

Widok ogólny nowej SUW w Narzymiu.

Trwają również prace nad modernizacją i rozbudową oczyszczalni ścieków w Dąbrównie. Jej renowacja jest istotna z uwagi na ochronę zlewni rzeki Wel. Schemat technologiczny unowocześnianej oczyszczalni skonstruowany został w oparciu o oczyszczenie mechaniczne ścieków surowych, oczyszczenie biologiczne ścieków w reaktorze typu SBR, zagęszczenie, odwodnienie i higienizację osadu nadmiernego.

Prace na modernizowanej przez Gminę Dąbrówno oczyszczalni ścieków.

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Olsztynie ma nadzieję, że również rok 2007 będzie obfitował w proekologiczne inwestycje na naszym regionie. O szczegółach przeprowadzanych inicjatyw będą Państwo informowani w kolejnych artykułach publikowanych na łamach „Eko Głosu”. Joanna Czyżewska WFOŚiGW w Olsztynie

Podsumowanie konkursu „Gaz ziemny w życiu codziennym” Laptop za wiedzę o gazie

W roku szkolnym 2006/07 Fundacja EKOGAZ w Warszawie zorganizowała dla szkół województwa warmińsko-mazurskiego konkurs „Gaz ziemny w życiu codziennym — ekologiczny — ekonomiczny — wygodny — bezpieczny”. Współorganizatorami tego zadania byli: Warmińsko-Mazurskie Kuratorium Oświaty w Olsztynie, WFOŚiGW, Olsztyńskie Centrum Edukacji Ekologicznej, Elbląskie Centrum Edukacji Ekologicznej, Mazurskie Centrum Edukacji Ekologicznej, Pomorska Spółka Gazownictwa Sp. z o.o. Zakład Gazownictwa w Olsztynie, Centrum Edukacji Ekologicznej w Elku. Konkurs skierowany był do nauczycieli i uczniów wszystkich etapów edukacyjnych

i miał na celu m.in.: — poszerzenie i propagowanie wiedzy na temat gazu ziemnego wśród uczniów, a w szczególności wiedzy na temat gazu ziemnego jako ekologicznego, ekonomicznego, wygodnego i bezpiecznego źródła energii, — rozwinięcie u uczniów gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych umiejętności wykorzystania nowoczesnych narzędzi i metod technologii informacyjnej i komunikacyjnej do przygotowania prezentacji. Zadaniem nauczycieli było indywidualne opracowanie scenariusza zajęć a następnie udokumentowanie działań przeprowadzonych z dziećmi i młodzieżą w wybranej formie: albumu, prezentacji multimedialnej, strony www.

Konkurs podsumowano podczas konferencji 19 grudnia w Warmińsko-Mazurskim Urzędzie Wojewódzkim w Olsztynie. Nagrody otrzymały następujące placówki: **I nagroda** — SP nr 33 w Olsztynie — laptop; Gimnazjum nr 1 w Reszlu — nagroda pieniężna w wysokości 5 tys. zł; **II nagroda** — SP nr 19 w Elblągu — nagroda pieniężna w wysokości 3 tys. zł; SP nr 16 w Elblągu — aparat fotograficzny; **III nagroda** — SP nr 2 w Dobrym Mieście — aparat fotograficzny; Gimnazjum nr 1 w Goldapi — nagroda pieniężna w wysokości 1,5 tys. zł; Nagrody specjalne (książki, plecaki) otrzymało siedem placówek: Przedszkole Publiczne w Łęgajnach, Zespół Szkół

Specjalnych w Mrągowie, Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Szczytnie, Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Lidzbarku Warmińskim, SP w Lidzbarku, Gimnazjum nr 13 w Olsztynie. Ogółem w konkursie udział wzięło 30 placówek z Warmii i Mazur, w tym 17 zostało wyróżnionych książkami. Wszyscy uczestnicy otrzymali dyplomy za udział w konkursie. Fundatorami nagród były instytucje: Fundacja EKOGAZ w Warszawie oraz WFOŚiGW w Olsztynie, Pomorska Spółka Gazownictwa Sp. z o.o. Zakład Gazownictwa w Olsztynie. Alicja Szarzyńska, kierownik Olsztyńskiego Centrum Edukacji Ekologicznej przy Warmińsko-Mazurskim Ośrodku Doskonalenia Nauczycieli w Olsztynie